Barn och utbildningskontoret

Förskolans arbete med att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling

Korsängens förskola ht-25 vt-26

Foto: CIENPIES Design

Innehållsförteckning

1. Inledning 3
2. Främja likabehandling 4
2.1 Trygghet/Ålder 5
2.2 Självkänsla/Kön, könsöverskridande 5
2.3 Empati/Funktionsnedsättningar 5
2.4 Respekt/Etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, sexuell läggning 5
3. Förebyggande arbete – Aktiva åtgärder 6
3.1 Plan mot diskriminering och kränkande behandling 6
3.1.1 Uppföljning och kartläggning av risker för diskriminering eller kränkningar 6
3.1.2 Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker 6
3.1.3 Planering och genomförande av åtgärder 7
3.1.4 Utvärdering 7
4. Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar 7
5. Bilagor 8

1. Inledning

Förskolans arbete med att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling följer kommunens *Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* (Beslutad 2022-11-10).

Vision

Förskolorna i Östhammars kommun ska vara en plats där alla barn har rätt till en trygg lärandemiljö fri från diskriminering och kränkande behandling. Utbildning och undervisning ska genomsyras av värdegrundsfrågor där olikheter ses som en tillgång.

Mål

Vårt mål är att inget barn får utsättas för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Syfte

Syfte med arbetet är att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling. Det främjande arbetet handlar om att hitta och stärka positiva förutsättningar för att alla barn ska ha lika rättigheter och möjligheter. Det förebyggande arbetet siktar på att minimera risken för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Lagar och förordningar

Arbetet regleras i följande lagar och förordningar:

- FN:s konvention om barns rättigheter [1]

Barnkonventionen sätter barnperspektivet och barns rätt till likabehandling i fokus. Konventionen bygger på perspektivet att barnets bästa alltid skall komma i främsta rummet. Den talar om rätten till liv och utveckling, om barns rätt till inflytande och att få göra sin röst hörd i allt som angår dem.

- Diskrimineringslagen[2]

Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (de sju diskrimineringsgrunderna). Den som bedriver utbildning får inte diskriminera något barn.

- Skollagen[3]

Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn. (6 kap 6 §)
Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och

[1] UNICEF Sverige (2023) Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter. https://beta.unicef.se/barnkonventionen/las-texten
[2] Diskrimineringslag (2008:567)
[3] Skollag (2010:800) 6 kap 7 och 8 §§

elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Hur de planerade åtgärderna genomförts ska beskrivas i efterföljande års plan. (6 kap 7 och 8 §).

- Läroplan för förskolan[4]

Inget barn ska i förskolan bli utsatt för diskriminering […] eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Förhållningssättet hos alla som verkar i förskolan, och deras sätt att agera och tala om något, påverkar barnens förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle. Därför är alla som verkar i förskolan viktiga som förebilder. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att utveckla sin förmåga till empati och omtanke om andra genom att uppmuntra och stärka deras medkänsla och inlevelse i andra människors situation.

2. Främja likabehandling

Förskolans arbete med att främja likabehandling sker kontinuerligt utifrån nedanstående områden som är kopplade till förskolans läroplan (kursiverad text tagen ur Lpfö18)[5] och diskrimineringsgrunderna. Detta dokumenteras i Unikum.

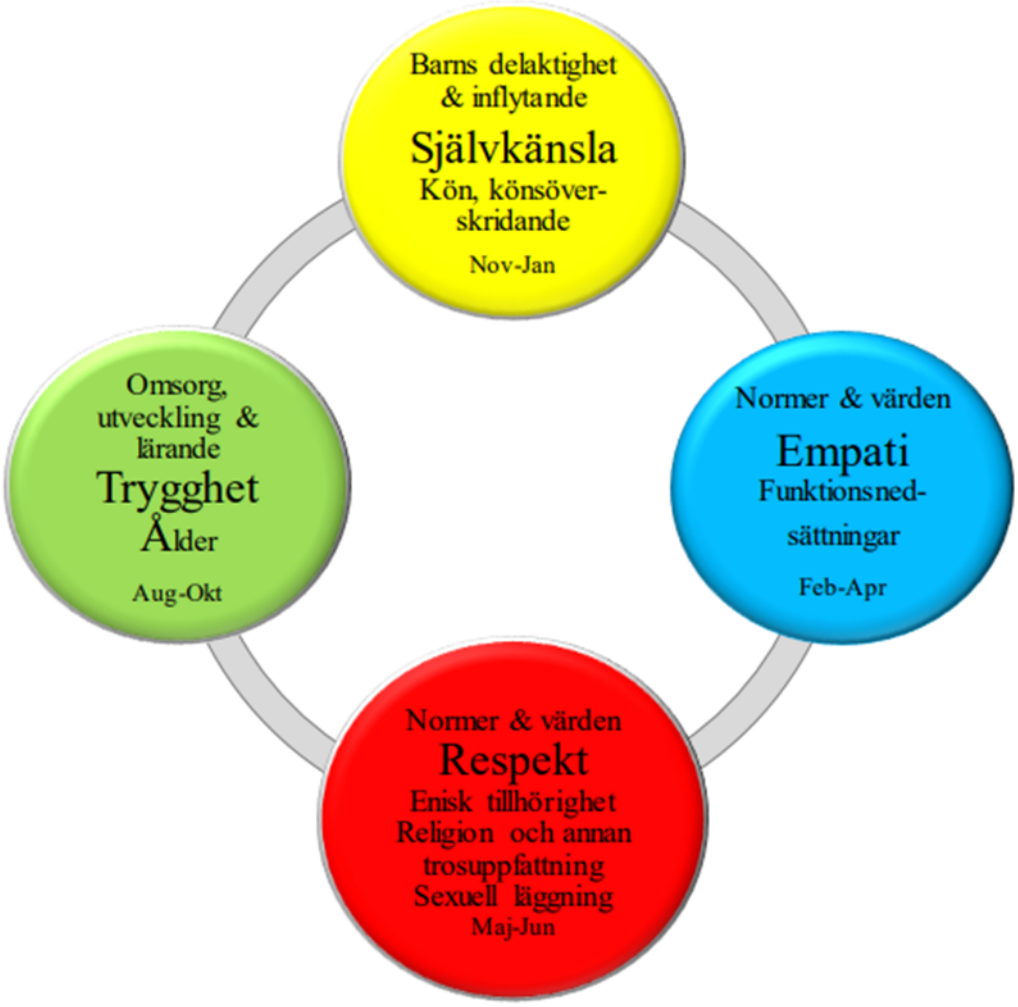

[4] Skolverket (2018) Läroplan för förskolan (Lpfö18) sid 5.
[5] Ibid

2.1 Trygghet/Ålder

- *Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin identitet och känner trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet*
- *Arbetslaget ska ta ansvar för en tillitsfull relation mellan förskolan och hemmen*

- *Alla barn ska få en utbildning som är utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt*
- *En likvärdig utbildning Kap 1*

2.2 Självkänsla/Kön, könsöverskridande

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan.*
- *förståelse för demokratiska principer och förmåga att samarbeta och fatta beslut i enlighet med dem*

- *Arbetslaget ska säkerställa att alla barn får lika stort inflytande över och utrymme i utbildningen oavsett könstillhörighet*
- *Arbetslaget ska inspirera och utmana barnen att bredda sina förmågor och intressen på ett sätt som går utöver könsstereotypa val*

2.3 Empati/Funktionsnedsättningar

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra*
- *respekt och förståelse för att alla människor har lika värde och de mänskliga rättigheterna*

- *Förskolan ska särskilt uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd*
- *En likvärdig utbildning Kap 1*

2.4 Respekt/Etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, sexuell läggning

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande*
- *ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhälle*

- *Förskolan är en social och kulturell mötesplats som ska främja barnens förståelse för värdet av mångfald*
- *Förståelse och medmänsklighet Kap 1*

3. Förebyggande arbete – Aktiva åtgärder

Aktiva åtgärder omfattar samtliga sju diskrimineringsgrunder (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder) och är ett arbete som ska ske kontinuerligt i fyra steg.[6]

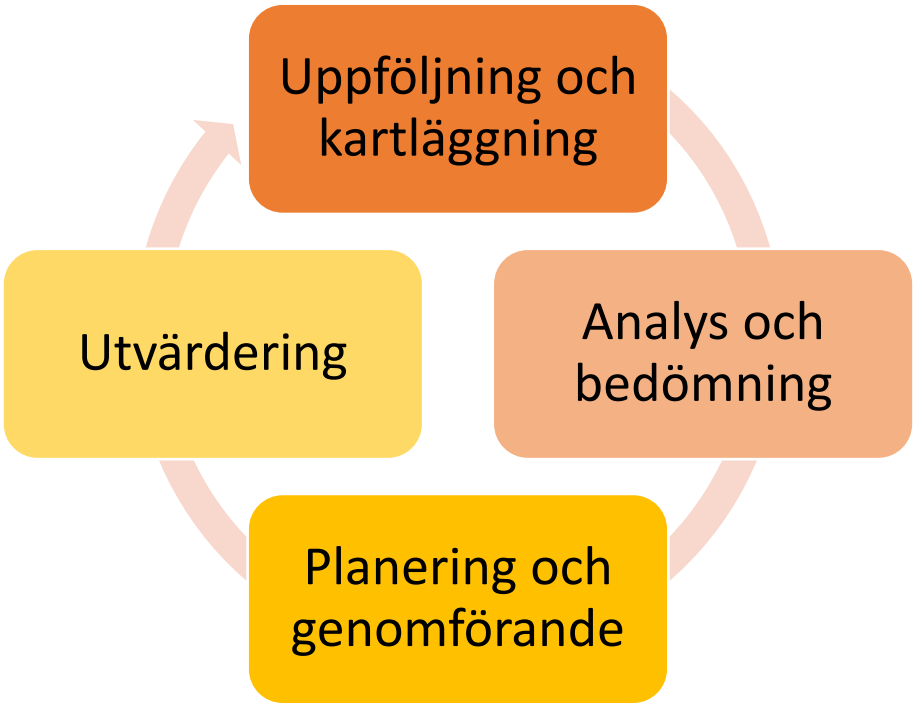

Aktiva åtgärder innebär att arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter för barn. Arbetet med aktiva åtgärder sker i samverkan med barn och vårdnadshavare och omfattar hela utbildningen såsom exempelvis pedagogiskt material, lärmiljö inne/ute samt bemötande i vardagen. Varje avdelning dokumenterar det förebyggande arbetet i en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Rektor dokumenterar arbetet i den årliga kvalitetsrapporten.

3.1 Plan mot diskriminering och kränkande behandling

3.1.1 Uppföljning och kartläggning av risker för diskriminering eller kränkningar

- Redogör för uppföljningen och utvärderingen av föregående års planerade åtgärder.
- Gör en kartläggning och skriv ned de risker ni identifierat via exempelvis diskussioner, observationer, intervjuer, trygghetsvandringar.

3.1.2 Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker

Analysera och reflektera kring orsakerna till riskerna och hindren som identifierats i kartläggningen.

[6] Diskrimineringslag (2008:567) 3 kap

3.1.3 Planering och genomförande av åtgärder

Sätt upp konkreta och uppföljningsbara mål ni kommer arbeta med för att förhindra/förebygga de risker ni identifierat. Bestäm åtgärder för att nå målen. Gör en tidsplan för genomförandet av åtgärderna. Besluta vem som ansvarar för att följa upp respektive åtgärd.

3.1.4 Utvärdering

Utvärdera och analysera åtgärderna. Har åtgärderna gett resultat? Hur ser vi det? Hur går vi vidare? Behövs kompletterande åtgärder?

4. Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar

I styrdokumentet *Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* (Beslutad 2022-11-10) finns i kapitel 3*. Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar eller trakasserier*. Denna ska följas vid kännedom om upplevda kränkningar i förskolan med nedanstående tillägg då vuxen kränker barn.

- När personal eller vårdnadshavare kränker ett barn måste den som upptäcker detta agera utan dröjsmål. Visa tydligt att du är på barnets sida.
- Ta den vuxne åt sidan och ställ frågor om hur den tänkte/menade samt hänvisa till diskrimineringslagen.
- Rektor informeras och ansvarar för att utreda, åtgärda, dokumentera och följa upp vidtagna insatser.
- Verksamhetschef informeras alltid och håller sig informerad om ärendet tills det är säkerställt att kränkningarna upphört.

5. Bilagor

Definitioner

Kränkande behandling

”Kränkande behandling: ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) kränker ett barns eller en elevs värdighet.”[7]

Kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer. Ett barn kan bli utsatt för kränkande behandling av personal eller andra barn. Kränkande behandling kan till exempel vara nedsättande ord eller knuffar, men kan även bestå av utfrysning.[8]

Diskriminering

Lagen förbjuder sex former av diskriminering. Diskriminering är att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, kopplat till någon av de sju diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskriminering utifrån diskrimineringsgrunderna regleras i diskrimineringslagen (2008:567).[9]

Kön
Kön i form av kvinna/flicka eller man/pojke som registreras vid födseln eller senare fastställs.

Etnisk tillhörighet
Med etnisk tillhörighet avses en persons nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Religion och annan trosuppfattning
I trosuppfattning ingår åskådningar som är jämförbara med religion. Etiska, filosofiska eller politiska värderingar/åskådningar ingår inte.

Funktionsnedsättningar
Med funktionsnedsättning menas nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga som uppstår i mötet med omvärlden. En individ kan ha en funktionsnedsättning, men är inte funktionshindrad. Det är omvärlden som står för hindren, inte individen själv.

Könsöverskridande identitet eller uttryck
Med könsöverskridande identitet eller uttryck handlar om människor som ibland eller alltid bryter mot samhällets normer och föreställningar om hur kvinnor och män förväntas se ut eller vara.

---

[7] Skollag (2010:800) 6 kap 3 §
[8] Kränkande behandling, mobbning och diskriminering - Skolverket Hämtad 2023-06-20
[9] Diskrimineringslag (2008:567) 1 kap 4 §

Sexuell läggning
Med sexuell läggning menas hetero, -homo – eller bisexuell läggning, vilka är de sexuella läggningar som finns definierade enligt svensk lag.

Ålder
De lagar och regler som antagits av riksdagen, där ålder anges, ska inte ses som ett uttryck för diskriminering. Som skola eller förskola gör du dig då inte heller skyldig till åldersdiskriminering vid tillämpning av dessa regler. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder om det finns ett syfte.

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Korsängens förskola

Sammanställning från Korsängens förskolas utvärdering

I vårt pedagogiska årshjul ligger trygghet i det första blocket som jobbas med under perioden augusti till oktober. Här har pedagogerna på varje avdelning extra fokus på att skapa goda relationer till de nya barnen och deras vårdnadshavare, samt att skapa trygghet och en vikänsla för hela barngruppen. I arbetslaget pågår ständigt reflektioner kring barns trivsel och trygghet.
Några exempel på undervisning och aktiviteter kopplat till trygghet:

- Uppmuntra barnen att hjälpa varandra tex vid matbordet och påklädning, i leken mm.
- Jobba med självständighet och att tro på sin egen förmåga
- Tydliga introduktionsrutiner där det också byggs en förtroendefull kontakt med vårdnadshavarna
- Vara medvetna och närvarande pedagoger
- Dela in barnen i mindre grupper över dagen
- Integritetsveckorna i oktober
- Trygghetsvandring
- Barnintervjuer

Att vara medvetna och närvarande pedagoger, att dela in barnen i mindre grupper så ofta det går och att ha tydliga rutiner som är kända för barnen har visat sig vara viktiga förutsättningar för att få trygga barn i gruppen. Vi har väl genomförda introduktioner som anpassas efter varje enskilt barns behov. En bra kontakt med vårdnadshavarna är också viktig för barnens trygghetskänsla.

Genom barnintervjuer, trygghetsvandringar och andra observationer har pedagogerna tagit tillvara på barnens synpunkter och åsikter och på så sätt fått en bra bild över varje enskilt barn och hela gruppen.

Lärmiljödialogerna, som genomförs i början av varje läsår, är ett framgångsrikt arbetssätt som bidrar till att synliggöra pedagogernas förhållningssätt och barnsyn samt avdelningarnas struktur. Att diskutera och planera för rutinsituationerna främjar en samsyn hos pedagogerna och leder till att verksamheten blir tydlig och förutsägbar vilket ökar tryggheten för barnen.

Under läsåret som gått har vi jobbat med grundläggande pedagogiska strategier som ska främja en likvärdig social miljö och skapa en samsyn bland alla pedagoger hur vi ska bemöta och stödja barnen. Strategierna sätter fokus på vårt förhållningssätt.
Följande strategier ingick:

- Bemöt yngre / Kravanpassa

- Goda relationer
- Guldstunder
- Lågaffektivt förhållningssätt
- Positiv förstärkning
- Entusiasm

Vi har diskuterat och reflekterat i olika utvecklingsforum såsom förskolans utvecklingsgrupp, vårt ortsgemensamma barnskötarforum samt på våra APT. Strategierna har även tagits upp på avdelningsmötena samt legat till grund i diskussionerna runt vårt likabehandlingsarbete så att de skulle genomsyra hela utbildningen.

Följande insatser har de enstaka blocken jobbat med under året:

- Utveckla leken och göra den mer tillgänglig och tryggare för alla genom att utveckla lekmiljöerna och möjliggör lek i mindre konstellationer, bland annat genom att stänga rummen för att undvika spring. Insatserna har gett effekt i och med att barnen har stannat längre i sina aktiviteter. Erbjudande om bordsaktiviteter med en vuxen har hjälpt barnen att koncentrera sig på en aktivitet i taget vilket har varit positivt för relationsbyggande.
- Tryggare och lugnare miljö i matsalen genom att dela in barnen i mindre grupper och få, men tydliga regler som minskar spring och konflikter. Genom att de vuxna dela upp sig på mindre grupper säkerställer vi att alla barn får den hjälp de behöver i matsituationen.
- Tydliga lärmiljöer och närvarande vuxna för att bygga en trygg miljö där barn vågar säger till om någonting har hänt. Vi har arbetat stödjande i barns lek genom arrangerade och strukturerade lektillfällen där pedagoger har varit med och satt ord på handling i leken, tränat på turtagning, bjuda in andra till lek samt själv fråga om man får vara med i andras lek.
- Stänga dörrarna inne och även begränsa ytan ute genom att stänga grinden senare på eftermiddagen för att lättare kunna vara där barnen är. Tydlig uppdelning vilka pedagoger som är med i leken i vilka miljöer för att säkerställa närvarande pedagoger i alla situationer.
- Stänga dörren till ateljén efter sovvilan, för att skapa en lugn och trygg atmosfär för de barn som vaknar.

Dokumentationsverktyget där vi synliggör vårt arbete för att främja jämställdhet, motverka diskriminering och kränkande behandling har varit ett bra stöd i vårt arbete.